

جعبه کلمات

کلمات مترادف

عجیب: **تسلیت**، **غریب**

غریب: ناشناخته

معلق: **آریزان**.....

فیلسوف: **دانشمند**، **علم**، **فلسفه**

جهل: نادانی

واپسین: **آخرین**.....

بالین: **بسمت**، **کنار**

گریزان: فراری

درگذرم: از دنیا بروم، بمیرم

پژوهشگر: محقق

فلان: اشاره به شخص نامعلوم

کلمات متضاد

بیماری = سلامتی

کلمات هم خانواده

شبهه، شباهت، تشبیه

کاشف، کشف، اکتشاف

فزای: بیفزای، اضافه کن

رامش: آرامش، آسودگی

میفکن: **ببینداز**.....

ناخوش: بد، ناخوشایند

بیکاری: بی حاصلی

حمد: **ستایش**.....

یکتا: یگانه، از صفات خداوند

نهاد: **تربیت**، **داد**.....

محرورم: بی نصیب

همواره: همیشه

روی دادن: **اتفاق**، **امداد**.....

گری: روی بیلور، ایمان بیلور

میاسای: آسوده نباش، غافل نشو

گمان: **شک**، **خیال**

بسی: بسیاری

بی رامش: ناآرام

کردگار: آفریننده، خداوند

هوا: میل، شوق

صدمه: **آسیب**، **زبان**

دانش اندوزی: **یادگیری**، **علم آموزی**

مرده = زنده

برنا = پیر

جاهل = عاقل

تعلق، معلق، متعلق

جهل، جاهل، مجهول، جهالت

فیلسوف، فلاسفه، فلسفه

گاهی جمله‌ها با داشتن سه بخش کامل نیستند و به یک قسمت دیگری هم نیاز دارند تا پیام خود را به طور کامل برسانند. که به این قسمت «قید» گفته می‌شود.

 مثال: مرضیه کیف زیبایی، به مادرش هدیه داد.
سعید درس امروز را از دوستش یاد می‌گیرد.

املا دان

یکی دیگر از روش‌های تقویت املا، ساخت کلمه با حروف در هم ریخته است.
الف: با حروف به هم ریخته‌ی داخل پراتنز با توجه به متن واژه‌ی مناسب بساز.

بخوان و بدان

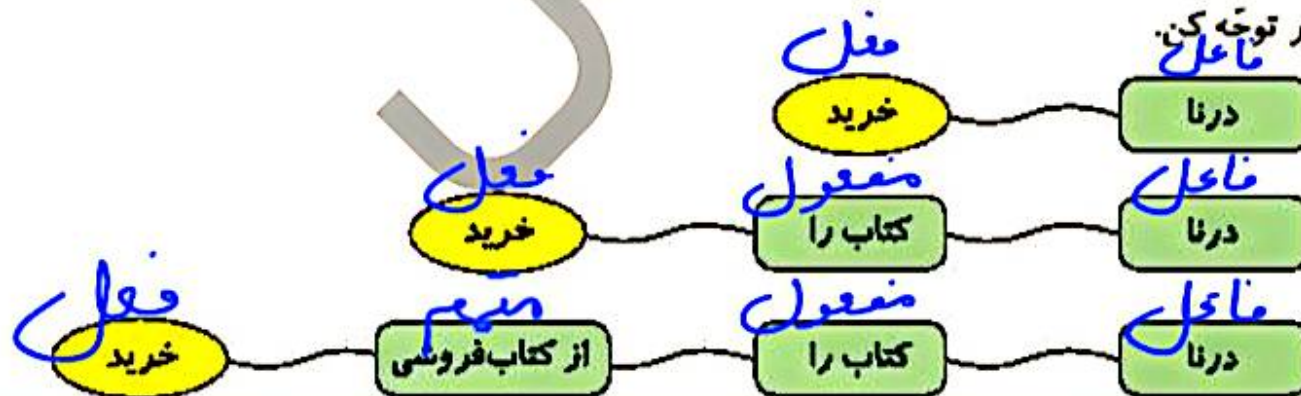

درنا: برنا! به این کلمه‌ها دقت کن:

امروز پدر مشغول دیدن مسابقه والیبال بود که برنا از مدرسه رسید. پدر وقتی او را دید با خوشحالی گفت: «تیم ایران بلزی را برد.» برنا که از جریان مسابقه خبر نداشت؛ پرسید از کی برد؟ پدر گفت: «از تیم کشور همسایه.» در همان موقع مامان صدای برنا را شنیده بود آمد و گفت: «پسرم خسته نباشی؛ برو دستانت را بشوی و بیا ظرف غذایی را که گذاشتم بردار بخور.» برنا که خیلی گرسنه‌اش بود، دور و برش را خیلی گشت ولی ظرف غذا را ندید گفت: «مامان! کجا گذاشتی؟» مامان گفت: «روی میز، در حالی که ظرف غذا را از روی میز برمی داشت به مامانش گفت: «مامان بهتر نبود جمله را کامل می گفستی تا این قدر دنبالش نگردم؟» یعنی ظرف غذا را روی میز گذاشتم،

مامان که متوجه منظور برنا شد، گفت: «بله پسرما ما باید جمله‌ها را کامل بیان کنیم. تا بتوانیم منظورمان را درست برسانیم.»

به نمودارهای زیر توجه کن.

۱۳۹

پرسشگری ▶ درس شانزدهم

یکی از دانشمندانی که همیشه تشنه‌ی یادگیری و (ای ن د ش ا ز و ن ا د) **دانش اندوزی** بود، ابوریحان بیرونی است. او یکی از بزرگترین ریاضی‌دانان و (ا و ل ن ی س ف ا ف) **فیلسوفان** ایرانی است که کتاب‌های زیادی درباره‌ی مسائل گوناگون نوشت. همه‌ی زندگی ابوریحان در پناه (م ن ش ت گ ر ا) **گیمسترین**..... و رشد علم و دانش (ای پ س ر ا) **سپیری**..... شد. این دانشمند بزرگ همواره در جست و جوی علت اتفاقاتی بود که در اطرافش روی می‌داد. او به کشف چیزهای ناشناخته (ع ق ا ل ع ه) **علایقه**..... بسیار داشت و از نادانی و (ه ل ج) **جهل**..... (ای ن ز ا گ ر ا) **گریزان**..... بود. هنگامی که سال‌های عمر او به هفتاد و هفت رسید و در بستر بیماری، واپسین لحظه‌های زندگی را (د ن ی ذ ک م ی ا ر ا) **ی گذرانید** دوستی دانشمند برای (ای پ ل ح ا و س) **احوال بربری** بزرگ بالینش آمد. ابوریحان با همان حالت بیماری با کلمه‌هایی بریده و کوتاه از او خواهش کرد که پاسخی از مسائل علمی را (ح ض ی و ت) **بوضیح**..... دهد.

دانشمند گفت: «دوست گرامی! اکنون که در (ا ر ت ب س) **ببستر**..... بیماری هستی، چه جای این پرسش است؟»

ابوریحان با ناراحتی پاسخ داد: «کدام یک از این دو بهتر است: این که (س ن ل م ه) **مسئله**..... را بدانم و بپریم یا ندانسته و جاهل، (ا گ ذ ر م ر ا) **در گذریم**...؟»

علوی

ب: درس رابخوان و در جاهای خالی کلماتی را قرار بده که حروف داده شده در آنها وجود داشته باشد.

علم	علامة	علت	ع
علامت	عصیب	معلق	
جاهل	بصیر	مسئله	ه
بریده	همواره	تشنه	

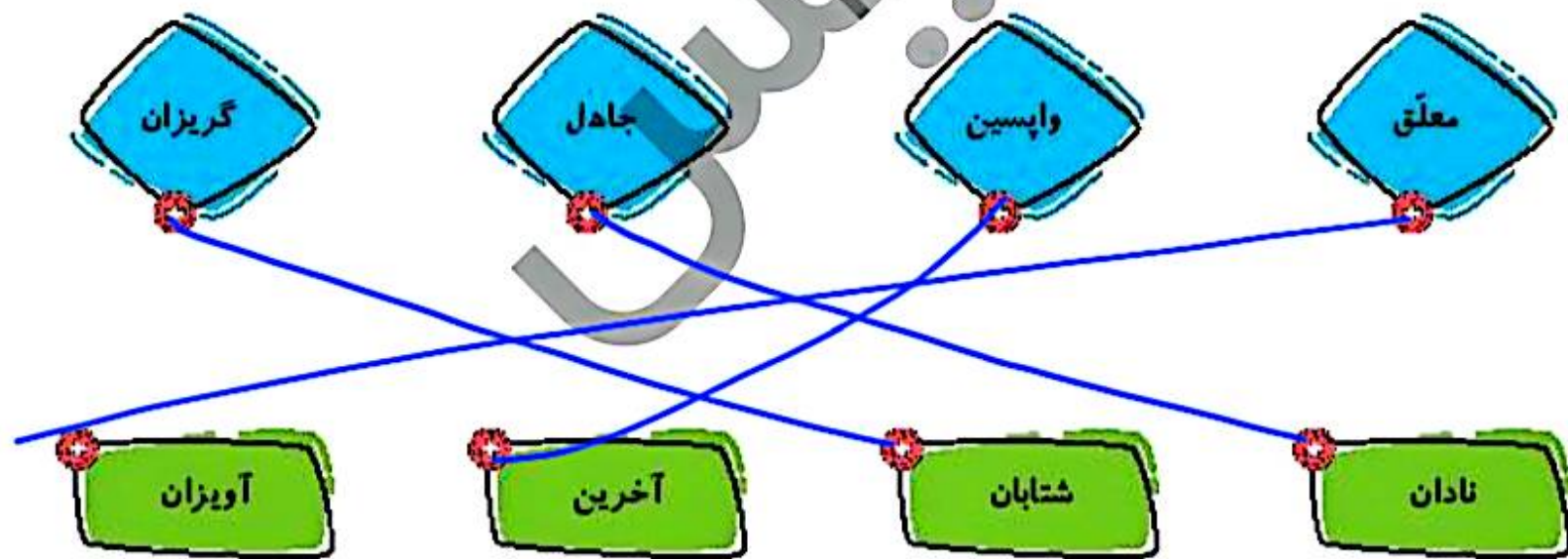
ب: با توجه به متن درس برای هر یک از حروف کلمه پیدا کن و بنویس. به دلخواه دانش آموز

کسترش	س	ت	ر	ش
علامت	ع	ل	ا	م

تمرین

کلمات هم معنی را به هم وصل کن.

پرسشگری ➡ درس شانزدهم

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

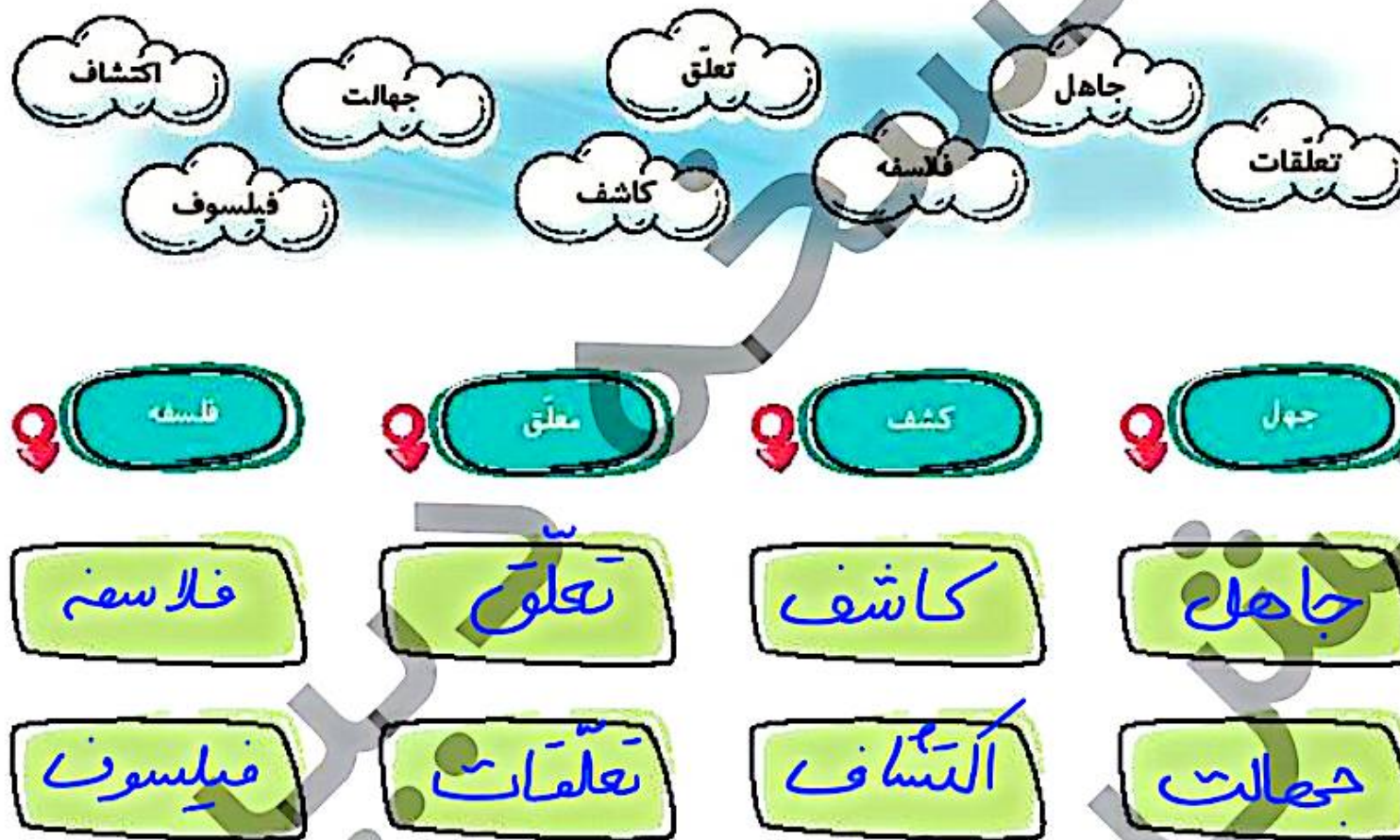
الف: همه‌ی زندگی ابوریحان در راه گسترش و رشد علم و دانش سپری شد.

ب: هر کودک حق ندارد آزادانه فکر خود را به دیگران بگوید.

پ: کلمه‌ی «مسائل» جمع واژه‌ی «مسئله» است.

ت: گوش انسان‌ها منتظر هزاران سؤال است.

۳ کلمات هم‌خانواده را در جاهای خالی بگذار.

۴

نمودار جمله‌های زیر را کامل کن.

الف: دانش آموز ورقه را به معلمش داد.

ب: مادر فرزندش را در گهواره خواباند.

پ: دوستم توپ را از فروشنده گرفت.

فارسی چهارم دبستان

علوی

۵ با ترکیب کردن واژه‌های داده شده چهار کلمه جدید بساز.

ریاضیدان دانش اندوزی باهوش احوال پرسى

با دو تا از کلمه‌ها به دلخواه، یک متن درباره‌ی «دانشندان، بنویس». به کلمه دانش آموز

.....

.....

.....

.....

۶

شعر زیر را با خط خوش کامل کن و به سوالات پاسخ بده.

توانا بود هر که دانا بود

به دانش فرای و به بی‌دانش گزای

بیاموز و پیشنو زهر دانشی

میاسای از آموختن یک زمان

زدانش دل پس برنا بود

که او باد جان تو را رهتای

بای زهر دانشی

زدانش میبکن دل اندر گمان

مردوسی

الف: این شعر زیبا، سروده‌ی کدام شاعر ایران زمین است؟

ب: چند کلمه از این شعر را که تا حالا نشنیده‌ای، بنویس و معنی کن.

برنا

میاسای

بی دانشی

جوان

انسوده ناس

بدون آراسی

پریشگری ▶ درس شانزدهم

پ: در کدام بیت‌های شعر «خرد و دانش، ردیف به کار رفته است؟ بیت اول (پور-پور) بیت آخر (استه راست)

بیشتر بدانیم

در بعضی مواقع فعل با توجه به جمله می‌تواند معانی متفاوت داشته باشد مانند:

آسمان گرفت.

او دستش درد گرفت.

او حقوق گرفت.

درنا دلش گرفت.

با استفاده از روش «پرسشگری، درباره‌ی «بوریحان پیرونی، اطلاعاتی بده. به عصره داس آموز

۷

.....

.....

.....

.....

۸

با توجه به سوالات داده شده، پاسخ مناسب را انتخاب کن.

الف: خورد، در کدام گزینه به معنی «لغزید» است؟

(۱) علی غذا خورد.

(۲) او غصه خورد.

(۳) زاغ گول خورد.

(۴) برنا لیز خورد.

ب: کدام یک از کلمات زیر غیر ساده نیست؟

(۱) ناراحتی

(۲) گریست

(۳) گوشواره

(۴) پژوهشگر

پ: در کدام گزینه، تضاد (کلمات مخالف) وجود دارد؟

(۱) توانا بود هر که دانا بود.

(۲) تن مُرده، چون مُرد بی‌دانش است.

(۳) دانش دل پیر برنا بود.

(۴) که نادان به هر جای، بی‌آرامش است.

ت: در کدام گزینه شباهت به کلمه رفته است؟

(۱) تن مُرده، چون مرد بی‌دانش است

(۲) چه ناخوش بود، دوستی با کسی

(۳) ز دانش میفکن، دل اندر گمان

(۴) به دانش فزای و به یزدان گرای

ث: بیت زیر از جمله تشکیل شده است؟

«بیاموز و بشنو ز هر دانشی / بیابی ز هر دانشی / آرامشی /

(۱) یک

(۲) دو

(۳) سه

(۴) چهار

فارسی چهارم دبستان

خوانش و پردازش

متن زیر را بخوان و به سؤالات پاسخ بده.

روزی ابن سینا از جلوی آهنگری می گذشت، کودکی را دید که مقداری آتش نیاز دارد تا به خانه ببرد. آهنگر به پسر بچه گفت: باید ظرفی را از خانه بیاورد تا آتش را داخل آن بریزد. اما پسر بچه ابتکار جالبی به ذهنش رسید و مقدار خاک از زمین برداشت و در کف دستش ریخت به آهنگر گفت: این هم ظرف آتش را درون آن بگذار. ابن سینا که خودش نابغه بود متوجه خلاقیت و قوه بالای تجزیه و تحلیل این پسر بچه شد و به دنبال پدر و مادرش رفت و فهمید که این پسر بچه نرگشتی است. بوعلی از پدر و مادر آن بچه خواست که پسرشان را برای تعلیم به او بسپارند و آن ها هم قبول کردند. آن پسر بچه مدتی بعد از شاگردی نزد بوعلی مسلمان شد و از دانشمندان بزرگ گردید. نام آن بچه بهمنیار است! (همان کسی که اگر شنیده باشید روزی به خاطر نبوغ بالای بوعلی به وی پیشنهاد داد که ادعای نبوت کند و بوعلی با امتحانی ساده او را متوجه اشتباهش کرد).

الف: پسر بچه چه ظرفی برای آتش آماده کرد؟

پسر بچه مقداری خاک را لاف دستش ریخت به عنوان ظرف

ب: از کجای داستان متوجه شدیم که پسر بچه خلاقیت دارد؟

استفاده از جان به جای ظرف

پ: کلمه رانها، که در متن مشخص شده به چه کسی اشاره دارد؟

پدر و مادر پسر بچه

ت: در مورد شاگرد دبوعلی تحقیق کن و اطلاعات به دست آمده را در پاکت نامه

بگذار و به کلاس بیاور. به کجده دانش آموز

پرسشگری ➡ درس شانزدهم

ابوالقاسم فردوسی

فردوسی شاعر حماسه سرای ایران و سراینده‌ی شاهنامه، حماسه‌ی ملی ایران، است. فردوسی را حکیم سخن و حکیم طوس می‌گویند.

ابوریحان محمدبن احمد بیرونی

ابوریحان دانشمند ریاضی‌دان، همه چیزدان، ستاره‌شناس، تقویم‌شناس، انسان‌شناس، هندشناس و ... در سده‌ی چهارم و پنجم هجری است. بیرونی را از بزرگترین دانشمندان مسلمان و یکی از بزرگترین دانشمندان ایرانی در همه‌ی اعصار می‌دانند. همچنین او را پدر انسان‌شناسی و هندشناسی می‌دانند.